

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84149,Sokulski-Franciszek.html>
2023-04-02, 01:38

Sokulski Franciszek

SOKULSKI Franciszek (6 I 1811, Łuczyńce k. Brzeżan – 21 II 1896, Błudniki k. Kołomyi), twórca zaczątków sieci telegraficznej w imperium tureckim. Syn Jana, niezamożnego szlachcica i Marianny ze Zbierzchowskich.

Kształcił się w konwiktie jezuickim w Tarnopolu (1823–25), a potem w gimnazjum w Brzeżanach, utrzymując się z korepetycji. Następnie studiował filozofię i prawo na Uniw. Lwowskim; ok. 1829 przerwał studia i został nauczycielem domowym w Żabnie w powiecie tarnobrzeskim. Na wieść o wybuchu powstania listopadowego, w XII 1830 udał się do Warszawy i zaciągnął się do 20. pułku piechoty liniowej. Brał udział w bitwach pod Grochowem, Liwem, Węgrowem i Sokołowem. W IV 1831 awansowany na podporucznika uczestniczył w wyprawie na Litwę gen. D. Chłapowskiego.

Zachorowawszy na febrę, kurował się z niej w Poszerszkanie, a następnie ukrywał się w Tauszanach na Żmudzi. Wiosną 1832 przedostał się do Prus, a stamtąd do Francji, gdzie przebywał od IV 1832.

Ukończył École des Mines w St-Etienne i po zdaniu egzaminu pracował jako konduktor w Korpusie Dróg i Mostów w Douai (dep. Aisne). Od IV 1848 przebywał jako emisariusz Tow. Demokratycznego Polskiego we Lwowie, współorganizując wydarzenia Wiosny Ludów, następnie do II 1849 ukrywał się przed policją, a potem przedostał się na Węgry, gdzie zaciągnął się do Legionu Polskiego gen. J. Wysokiego. Nominowany 26 V 1849 na kapitana, uczestniczył jako dowódca kompanii saperów w VIII tego roku w bitwach pod Szegedem i pod Temesvarem, a po klęsce przeszedł z Legionem do Turcji. Po krótkim internowaniu w Widyniu, a potem w Szumli (ob. Szumen, Bułgaria), przebywał w Stambule, pełniąc od 1851 przez cały czas pobytu w Turcji różne emigracyjne funkcje polityczne (parokrotnie agenta

Rządu Narodowego) i utrzymując się początkowo z dorywczych zajęć. Uczestniczył m.in. w próbach sformowania legionu polskiego przy armii tureckiej podczas wojny krymskiej (1853–54). Dzięki rekomendacji konsula amerykańskiego G. Browna uzyskał S. zamówienie rządowe na budowę pierwszej w Turcji linii telegrafu elektrycznego Sztambuł-Szumla, którą przy współpracy innych Polaków, m.in. K. Brzozowskiego, ukończył w X 1855. Uczynił to taniej, niż przewidywał kosztorys, co skłoniło władze do powierzenia mu kolejnych podobnych inwestycji. W 1856–57 S. zbudował linię telegraficzną łączącą Sztambuł, przez Sofię z Niszem w Serbii, a za jego pośrednictwem z siecią europejską, w 1858–59 linię łączącą Sztambuł przez Saloniki i Ochrydę z Elbasan w Albanii, następnie układał telegraficzne kable podwodne przez Bosfor, Dardanele i Dunaj. Od 1865 pracował w utworzonej wówczas państwowej administracji dróg i mostów, najpierw jako naczelny inżynier sandżaku w Filopopolu (ob. Płowdiw, Bułgaria), a w 1869–77 wilajetu w Adrianopolu (ob. Edirne). Od 1878 pozostawał bez pracy. Nie mogąc uzyskać należnej mu emerytury, w XI 1881 wrócił do Galicji. Dzięki rekomendacji F. Longchamps'a uzyskał posadę konduktora drogowego na trasie Kołomyja-Peczeniżyn. Pracował tam od 1884 do III 1891. Ostatnie lata spędził u przyjaciela Z. Jaroszyńskiego w Błudnikach k. Halicza. W 1893 napisał wspomnienia, częściowo wydane drukiem w 1951. Różne źródła datują śmierć S. od I do IV 1896.

PSB (B. Konarska); SBTP (B. Chwaściński, B. Orłowski); SPPT (B. Orłowski); Słabczyńscy; PTH-100 (B. Orłowski).

K. Brzozowski: *Wspomnienia z Turcji*, „Tygodnik Ilustrowany” 1886, nr 181 i 184; T.T. Jeż (Z. Miłkowski): *Od kolebki przez życie*, Kraków 1936–37; tegoż: *Sylwety emigracyjne z doby minionej*, Lwów 1904; I. Kovačs: *Polacy w węgierskiej Wiośnie Ludów 1848–1849*, Warszawa 1999; A. Lewak: *Dzieje emigracji polskiej w Turcji 1831–1878*, Warszawa 1935; B. Orłowski: *Osiągnięcia inżynierskie Wielkiej Emigracji*, Warszawa 1992; tegoż: *Polacy – budowniczowie pierwszych telegrafów na Bliskim Wschodzie*, „Młody Technik” 1974, nr 11; F. Sokulski: *W kraju i nad Bosforem*, Wrocław 1951; „Wolne Polskie Słowo” 1896, nr 207; Archiwum Państwowe w Krakowie: IT 1154.

Bolesław Orłowski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)